

ETLA Muistiot tarjoavat ajankohtaista tutkimustietoa polttavista yhteiskunnallisista kysymyksistä. www.etla.fi » julkaisut » muistiot
ETLA • Elinkeinoelämän tutkimuslaitos

ETLA Briefs provide timely research-based information on pressing societal issues. www.etla.fi » publications » briefs
ETLA • The Research Institute of the Finnish Economy

Saksan minimipalkka olisi huonoa politiikkaa

Antti Kauhanen on Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen tutkimuspäällikkö (antti.kauhanen@etla.fi).

Suosittelava lähdeviittaus tähän muistioon: Kauhanen, Antti (28.11.2013). "Saksan minimipalkka olisi huonoa politiikkaa". ETLA Muistio No 18. <http://pub.etla.fi/ETLA-Muistio-Brief-18.pdf>

Angela Merkelin johtama hallituskoalitio on sopinut hallitusohjelmassaan 8.5 euron minimipalkasta. Toteutuessaan minimipalkka vähentäisi työllisyyttä eikä vaikuttaisi tulonjakoon.

Miksi minimipalkka nousi julkiseen keskusteluun?

Minimipalkkaa on ehdotettu Saksaan 2000-luvun puolenvälin jälkeen. Taustalla on matalapalkkaisten töiden osuuden kasvu 1990-luvulta alkaen. Matalapalkkaisten töiden määrän kasvu selittyy pitkälti työvoimapolitiikan uudistuksilla. Matalapalkkaisissa töissä olevien osuus työikäisestä väestöstä on kasvanut noin 10 prosentista noin 15 prosenttiin 2000-luvun aikana. Alle 8.5 euroa tunnissa ansaitsevia on noin 15 % palkansaajista.

Taustana työvoimapolitiikan muutokselle oli Saksan korkea ja kasvava työttömyys 2000-luvun alussa. Saksassa säädettiin vuosina 2002–2005 neljä lakia, jotka tunnetaan nimellä Hartz-reformit¹. Laeilla pyrittiin vaikuttamaan sekä työvoiman tarjontaan että työvoiman kysyntään.

Tarjontaa pyrittiin lisäämään työttömyysturvan tasoa ja erityisesti kestoja leikkaamalla, työn vastaanottovelvoitteita kiristämällä sekä aktiivista työvoimapolitiikkaa tehostamalla.

Työvoiman kysyntää puolestaan pyrittiin lisäämään työmarkkinasääntelyn osittaisella purkamisella. Sääntelyn purkaminen johti matalapalkkaisten töiden lisääntymiseen. Reformit vähensivät matalapalkkatöiden sääntelyä (ns. mini- ja midi-jobit) ja paransivat mahdollisuuk-

sia yhdistää työtuloja ja sosiaaliturvaa. Vuokratyön sääntely poistettiin lähes kokonaan, mutta samalla vaadittiin, että vuokratyöntekijöiden työsuhteen ehdot olisivat samat kuin muilla. Poikkeus tästä periaatteesta sallittiin, jos vuokratyöntekijöillä on oma työehtosopimus. Nykyään monilla aloilla tällainen sopimus on, ja niissä palkat ovat huomattavasti alhaisempia kuin alan muissa työehtosopimuksissa.

Monet työttömät tai työvoiman ulkopuolella olleet ovat työllistyneet matalapalkkaiseen töihin palvelusektorilla. Hartz-reformien ja muiden samanaikaisesti tapahtuneiden muutosten seurauksena työttömyys on vähentynyt jatkuvasti vuodesta 2005 alkaen, lukuun ottamatta pientä nousua vuoden 2009 talouskriisin aikoihin².

Matalapalkkaisten töiden vähentämiseksi tai niissä työskentelevien toimeentulon parantamiseksi on ehdotettu lakiin kirjattua minimipalkkaa.

Miten minimipalkka vaikuttaisi?

Minimipalkka on ollut esillä saksalaisessa keskustelussa jo vuosia, ja ehdotusten vaikutuksia on pyritty arvioimaan mikrosimulaatiomalleilla. Seuraavaksi esittelen yhden tällaisen tutkimuksen, jossa selvitettiin vuoden 2007 tilanteeseen perustuen 7.5 euron mimituntipalkan vaikutuksia tuloihin, tulonjakoon ja työllisyyteen (Müller ja Steiner, 2010).

Mikrosimulaatiomallissa pyritään arvioimaan sitä, miten minimipalkka vaikuttaisi kotitalouksien työn tarjontaan ja yritysten työn kysyntään. Työn tarjontaa arvioitaessa otetaan huomioon sosiaaliturvajärjestelmän piirteet ja ko-

titalouksien heterogeenisuus sekä tulojen etä lähtötilanteen työntarjontapäätösten suhteen. Työn kysyntää arvioitaessa puolestaan huomioidaan se, miten minimipalkka nostaa eri työntekijäryhmien palkkoja ja kuinka joustavaa näiden ryhmien kysyntä on palkan suhteen. Mallissa huomioidaan myös minimipalkan vaikutus hintatasoon.

Mallin tulokset eivät ole rohkaisevia minimipalkan kannalta: työllisyys vähenisi eikä tulonjako juuri muuttuisi.

Työn houkuttelevuus ei juuri kasvaisi

Minimipalkan vaikutus työskentelypäätökseen olisi minimaalinen. Laskelmien mukaan vain noin 16 000 henkeä enemmän haluaisi osallistua työmarkkinoille korkeamman palkan houkuttelemana. Tämä hyvin vähäinen vaikutus selittyy sillä, että kotitalouksien käytettävissä olevat tulot eivät juuri kasvaisi vaikka matalapalkkaisten työtulot kasvaisivat. Tämä tulos johtuu kahdesta asiasta. Ensiksi, monet matalapalkkaiset eivät ole pienituloisissa kotitalouksissa, vaan usein toinen puolisoista on korkeatuloinen ja toinen matalapalkkatyössä. Toiseksi, sosiaalietuuksien määrä riippuu kotitalouden tuloista ja varallisuudesta. Ansiotulojen kasvaessa sosiaalietuudet pienenevät. Näistä syistä johtuen ansiotulojen kasvulla voi olla heikko yhteys kotitalouden käytettävissä oleviin tuloihin.

Työn kysyntä laskisi

Työvoiman kysyntään vaikutus olisi merkittävämpi, joskin suuruusluokka riippuu siitä kuinka hyödykkeiden ja palveluiden kysyntä riippuu minimipalkan aiheuttamasta hintojen noususta. Mallin oletusarvoilla työvoiman ky-

synnän vähennys olisi noin 220 000 henkeä. Mitä enemmän hyödykkeiden ja palveluiden kysyntä reagoi hintojen nousuun, sitä suurempia työllisyysvaikutukset ovat. Työn kysynnän vähennys kohdistuisi lähinnä kaikista matalapalkkaisimpiin. Nämä arviot ovat pienempiä kuin muissa saksalaisissa tutkimuksissa saadut tulokset. Esimerkiksi Knabe ja Schob (2009) päätyvät siihen, että 7.5 euron minimipalkka vähentäisi työllisyyttä jopa yli 800 000:lla.

Työmarkkinoille syntyisi siis tilanne, jossa työntekijät olisivat valmiita työskentelemään pienemmällä palkalla ja yritykset valmiita työllistämään tällä palkalla, mutta laki kieltäisi tällaisten työsuhteiden synnyn.

Eriarvoisuus ei muuttuisi

Minimipalkka ei myöskään vaikuttaisi eriarvoisuuden mittareihin juuri lainkaan. Müller ja Steiner (2010) arvioivat, että minimipalkka koskettaisi noin yhdeksää prosenttia kotitalouksista. Näiden kotitalouksien tulot nousisivat noin 29 euroa kuukaudessa, kun työllisyysvaikutukset huomioidaan. Usein käytetty eriarvoisuuden mittari, Gini-kerroin, ei muuttuisi käytännössä lainkaan. Edes ne eriarvoisuuden mittarit, jotka painottavat tulojakauman pienituloisempaa puolta, eivät muuttuisi minimipalkan myötä³.

Johtopäätökset

Tässä esitellyn tutkimuksen valossa näyttää siltä, että Saksaan ehdotettu minimipalkka olisi huonoa politiikkaa. Se ei vähentäisi eriarvoisuutta, mutta vähentäisi työllisyyttä. Työmarkkinoiden näkökulmasta on vaikea löytää mieltään perustelua lakiin kirjatulle minimipalkalle.

Lähteet

- ¹ Näistä reformeista on tarkemmin kerrottu mm. teoksessa Kauhanen ja Saukkonen (2011). Hyvä katsaus työvoimapolitiikan muutoksiin on Eichhorst ja Marx (2011).
- ² Saksan työttömyyttä käsittelee mm. Kauhanen (2012)
- ³ Tarkemmin tulonjakovaikutuksia on selvitetty artikkelissa Muller ja Steiner (2009).

Lähteet

- Eichhorst, W. ja Marx, P. (2011). *Reforming german labour market institutions: A dual path to flexibility*. *Journal of European Social Policy*, 21(1), 73–87.
- Kauhanen, A. (2012). Saksan työttömyysihme. ETLA, Ajankohtaista taloudessa ja tutkimuksessa.
- Kauhanen, A. ja Saukkonen, S. (2011). *Miksi saksa menestyy? Talous- ja työmarkkinauudistusten rooli saksan taloudellisessa menestyksessä 2000-luvulla*. ETLA B 251. Helsinki: Taloustieto.
- Knabe, A. ja Schob, R. (2009). *Minimum wage incidence: The case for germany*. *FinanzArchiv: Public Finance Analysis*, 65(4), 403–441.
- Müller, K.-U. ja Steiner, V. (2009). *Would a legal minimum wage reduce poverty? A micro-simulation study for germany*. *Journal of Income Distribution*, 18(3-4), 131–151.
- Müller, K.-U. ja Steiner, V. (2010). Labor market and income effects of a legal minimum wage in germany. *Forschungsinstitut zur Zukunft der Arbeit IZA Discussion paper No 4929*.